



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Cap. 18. & seqq. de Impedimentis ejusdem

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

lum Christi causâ fornicationis, quam Evangelici hic urgent. *Quintus* eis est oppositus, qui illud adprobant (si qui sunt) conjugium, quod adultera vivo adhuc viro cum adultero inuit, de quo hic Sermo non est. *Sextus* ait, etiam adulteros, (quod vel activè, vel passivè potest intelligi,) non amittere Sacramentum nuptiale, videlicet, unionis, quod sano Sentu admittunt Evangelici, si de amissione non omnimodâ Augustinus ibi est locutus, de quâ *septimus* etiam agere videtur, expressâ iterum fornicationis causâ. *Octavum* dubitanter, non adfertivè hanc rem exprimit, sicut *Divina* videtur regula præscribere: quæ loquendi forma habere locum non posset, si res hæc usque ad eam certa fuisset tum & indubia. *Nonus* & ultimus iterum non nisi sterilitatem quasi non-causam solvendi Conjugalis vinculi producit, quæ, ut jam diximus, ad præsentem Controversiam non pertinet. Atq; sic de omnibus, breviter quamvis, dictum fuit, quæcunque rigorosi insolubilitatis vinculi Matrimonialis in casu etiam fornicationis vel adulterii defensores ex pluribus Augustini libris singulari studio congefserunt, undè manifestum est Lectori Veritatis studio, non fuisse causam, cur Tridentini Patres suo hæc de re Decreto fulmen anathematis adjungerent, omnesque sibi contradicentes Excommunicatione, gravissimâ Ecclesiæ poenâ terrent, re per tot Secula inter Doctores indecisâ & antehac indefinita.

CAPVT DECIMVM, & OCTAVVM cum seqq.

DE

Impedimentis Matrimonii.

Prolixè de iis in specie agit Bellarminus, nos breviter ea examinabimus, idq; pro ratione Instituti, quia & rarò Augustini mentio occurrit, & ubi occurrit, ad antecedentia referri debet, ne idem bis cum nauseâ Lectoris veniat repetendum. Et in primâ quidam Quæstione, de consensu vel dissensu Parentum, an videlicet ille ad liberorum matrimonium sit necessarius, hic verò illud impedire possit aut debeat, Augustini auctoritas omninò prætermittenda est, ut in Eius libris fortè non desit, quod ad hanc rem faciat.

Quæst. 57 In libro Quæstionum super Numeros hæc proponit Legis verba: *Si Mulier* *voverit* *Votum* *Domino*, *aut* *definierit* *definitionem* *in* *domo* *Patris* *sui* *in* *Inventute* *sua*, *&* *audierit* *Pater* *vota* *ejus*, *&* *definitiones* *ejus*, *quas* *d.* *finivit* *adversus* *animam* *suam*, *&* *racuerit* *Pater* *ejus*, *stabit* *omnia* *vota* *ejus*, *&* *omnes* *definitiones* *ejus*, *quas* *definivit* *adversus* *animam* *suam*, *manebunt* *ei*. *Si* *autem* *abnuens* *abnuerit* *Pater* *ejus*, *quæcumq;* *die* *audierit*, *omnia* *vota* *ejus* *&* *definitiones* *ejus*, *quas* *definivit* *adversus* *animam* *suam*, *non* *stabit*, *&* *Dominus* *emundabit* *eam*, *quia* *abnuit* *Pater* *ejus*. Ad hujus Legis illustrationem notat Augustinus: *Quoniam* *de* *Muliere*, *quæ* *adhuc* *in* *Inventute* *sua*, *in* *domo* *Patris* *est*, *loquitur*, *merito* *hic* *queritur* *etiam* *de* *Virginitate*, *Mulieres* *quippe* *etiam* *Virgines* *in* *Scriptura* *adpellari* *solere*, *notissimum* *est*, *&* *videtur* *etiam* *Apostolus* *de* *Patre* *loqui*, *cum* *dicit*, *Servet* *Virginem* *suam*, *&* *de* *nuptum* *Virginem* *suam* *&c.* Observandum hic est, statuere Augustinum, quâ Pater potestate in V. T. & ex Jure quidem Divino, gavitus est in confirmando vel infirmando filia Voto, ut vel ratum vel irritum haberetur; eadem in Novo etiam Testamento eum gaudere, & quidem ex Sententiâ Apostoli, in confirmandis vel infirmandis filia nuptus. Notatum etiam non indignum est, Augustinum in Confessionum libris inter alia, quæ de Matris suæ pia de Filio sollicitudine gratus memoravit, illud etiam recensere: *Instabat* *ut* *impiret*, *ut* *ducerem* *Vxorem*. *Iam* *petebam*, *jam* *promittebatur*, *maximè* *Matre* *dante* *Operam*, *quo* *me* *jam* *conjugatum* *Baptismus* *salutaris* *ablueret*, *quo* *me* *indies* *gaudebat* *aptari* *&c.* Non commendasset hoc piæ Matris studium S. Doctor, nisi è re Parentum esse quàm-maximè existimasset, ut suis de honesto prospicerent Matrimonio liberis, nec quidquam præter, multò minus contra eorum voluntatem in gravi hoc negotio fieret. In primis autem taceat huc Epistola, quæ sub Augustini nomine, in secundo ordine Adpendicis, numero post decimam tertiam legitur scripta ad *Benenatum*, in causa puellæ *Rustici* cujusdam filio elocandæ, quæ hic integra metetur legi. Sic autem habet: *Puella*, *de* *quâ* *mibi* *scripsit* *Santitas* *tua*, *in* *eâ* *est* *voluntate*, *ut*, *si* *et* *is* *ei* *jam* *esset* *matura*, *nulli* *in* *Nuptiis* *conveniret*. *In* *ca* *verò* *est* *etate*, *ut*, *si* *voluntatem* *nubendi* *haberet*, *nulli* *adhuc* *dari* *vel* *promitti* *deberet*. *Huc* *ac* *cedit*, *quia* *Deus* *eam* *in* *Ecclesiâ* *sic* *tutatur*, *ut* *contra* *improbos* *tutatur*; *non* *ut* *cui* *voluerit*, *et* *ad* *posset*, *sed* *ut* *à* *quo* *non* *oportet*, *rapi* *non* *posset*. *Conditio* *itaq;*, *quam* *insinuare* *dignatus* *es*, *non* *mibi* *displicet*, *si* *nuptura* *est*. *Virum* *autem* *nuptura* *est*, *et* *si* *illud*, *quod* *in* *ore* *habet*, *magis* *optamus*, *nunc* *tamen* *ignoramus*, *quia* *in* *his* *annis* *est*, *ut* *quod* *se* *dicit* *velle* *Sanctimoniale* *esse*, *jam* *potius* *garrientis*, *quàm* *sponsio* *proficientis*. *Deinde* *habet* *Matrem* *terram*, *cujus* *Vir* *honorabilis* *frater* *nostrus* *Felix*, *dum* *de* *hâc* *re* *contulisset* *cum* *illo*, *(neque* *enim* *possem* *aliter*, *vel* *debetum)* *non* *quidem* *in* *vitæ* *accepit*, *imò* *etiam* *gratularis* *est*; *sed* *jure* *Amicitia* *non* *importuna* *debet*, *quod*

Lib. 6.
cap. 13.

quod eis nihil inde sit scriptum. Fortassis enim, que nunc non adparet, adparebit & Mater, cujus voluntatem in tradenda Filiâ omnibus, ut arbitror, Natura preponit; nisi eadem puella in eâ jam etate fuerit, ut jure licentiori sibi eligat ipsa, quod velit. Illud quoque cogitet Sinceritas tua, quia si mihi de Nuptiis ejus potestas summa ac tota tribuatur, atque ipsa quoque jam maturâ ac nubere volens, cui voluero, tradendam se Deo judice mihi committat, sic dico, & verum dico, mihi istam placere conditionem, ut propter Deum Iudicem non possim respuere (videtur hic aliquid deesse) meliorem, quæ utrum adventura sit, utiq; est incertum. Quapropter videt Charitas tua, quanta concurrant consideranda, ut nunc à me cuiquam promitti omnino non possit. Hic est tenor Epistolæ, cui si proximè sequens addatur, quam ad ipsum Rusticum scripsit de eodem argumento Augustinus, majorem inde accipiet Lucem. Nunc ex omnibus, quæ inde excerpti possent, illud solum ad Propositum inlerviat, quod Augustinus non solum Matri potestatem, & quidem ex iure naturali, in elocandâ Filiâ adscribat, sed in defectu ejus etiam Matertera, id est, Matri alteri, & quæ in defunctæ Matris locum succedat, imò insuper etiam ejus Marito, tanquam proximo vel in primo genere & gradu defunctæ Matris Adfini, utpotè de quo Augustinus notanter monuit, quod ex jure Amicitie non importunè doluerit, se in hoc negotio præteritum, nihilq; sibi de eo, à quibus debuit, perscriptum fuisse. Et quamvis hanc potestatem idem Augustinus temperare videatur additâ exceptione, nisi eadem puella in eâ jam fuerit etate, ut jure licentiori sibi eligat ipsa, quod velit; satis tamen ex antecedentibus constat, hoc jus liberorum non ad aliud extendendum esse, quàm ne à parentibus cogantur, sed & ipsis aliquod eligendi jus hæc in re concedatur, ubi videlicet ad eam pervenerint etatem, quæ secundum Pietatis regulam & bonum eligere, & malum respuere à prudentioribus didicerunt. In Quæstione secundâ de Impedimento ex Ratione Voti solennis nihil circa Augustini auctoritatem occurrit, quod non supra in Examine Quæstionis de Cælibatu Sacerdotum & Voto Castitatis fuerit tractatum, id quod etiam de impedimentis ex respectu criminis, in specie Adulterii, ut & disparitate cultûs dici potest, utpotè de quibus in antecedentibus proximè est actum, nisi quod posterius, videlicet cultûs disparitatem attinet, duo breviter notanda veniant, primum circa auctoritatem Lutheri ad Augustini Matrem provocantis, alterum circa auctoritatem ipsius Augustini. De Luthero quidem dicit Bellarminus, Eum in libro de Captivitate Babilonica hoc impedimentum non admittere, videlicet, ut Matrimonium inter diversæ Fidei conjuges contractum, ex eo solum respectu, nimirum ob cultûs disparitatem, sit invalidum & solvi posse dicatur, nec tamen aliud adferre argumentum, nisi, quia Deus hæc Matrimonia Christianis prohibuisse non legatur, & quia Augustini Mater Monica virum habuerit infidelem. Atqui ipse post Bellarminus, in explicatione Propositionis secundæ, Matrimonium inter fidelem & infidelem non est irritum iure Divino, Naturali, vel positivo, vel certâ aliqua Ecclesiæ lege, inter alia ad hoc Exemplum provocavit, quod Monica virum habuerit paganum, in antecedentibus immediatè monens, post Hieronymum testari Augustinum, in Lege Gratiæ & suo tempore frequentissima fuisse in Ecclesiâ hujusmodi conjugia, hæc cum additione, Quamvis à Patribus reprehendebantur, non tamen dirimebantur, nec est probabile, fuisse tolerata, si vera non fuissent Matrimonia. Et ubi Monica adjuncta Clotildim Christianam Clodoveo Regi Francorum Ethnico nubentem, hæc adnexuit notationem: Vtraque pia erat, & Virum ad fidem convertit. Non potest autem fieri, ut pia essent femine, & in perpetua viverent fornicatione. Et tamen ad sequentes proximè Propositiones, videlicet, Matrimonium inter fidelem & infidelem non baptizatum esse irritum ex more populi Christiani vim legis obtinente, & posse summum Pontificem, si causa id possulet, cum fidei dispensare, ut cum infideli Matrimonium contrahat, inter modos quatuor, quibus ad Exempla talium Matrimoniorum respondere conatur, quartum esse dicit, dum Conjuges imparis fidei ignorantia & introductâ consuetudine excusari fortasse putat, inq; hoc numero ponendam videri Monicam Augustini Matrem, quia Ejus tempore ita invaluerit consuetudo, ut peccatum non putaretur, cum Gentilibus jungere Matrimonia, ipso TESTE AUGUSTINO. Itaq; Monica, id quod insuper addit Bellarminus, cujus Exemplum heretici faciunt tanti, (et si Bellarminus quoque ad illud provocaverit,) ignorantia & more Patrio fortasse à peccato excusabatur, vel certè Penitentia & lacrymis illud purgavit. Neq; debuit Matrimonium semel contractum dirimere, quia nondum mos populi fidelis disparitatem cultûs inter impedimenta Matrimonium dirimentia reposuerat, ut postea fecit. En iterum Lector specimen canæ Antiquitatis! De ipso autem Augustino ad primam Propositionem, Non licet fidelibus cum infidelibus aut etiam hereticis Matrimonia jungere, sequentia habet Bellarminus: Augustinus videtur in hac re dubius hæsisse. Nam in primo ad Pollentium de Conjugiis adulterinis libro refert Sententiam Pollentii, quod in utroque Testamento sit fidelibus pro-

de Fide
& Oper.
cap. 19.

vid.
le Cointe
Annal.
Ecclef.
Franc.
Ann. 492.
& 493.

quinquaginta *Parisis* ejusdem ordinis homines in negotio non multum dissimili respon-
 disse auctor est *Gramondus*, Scriptor rerum Gallicarum post *Thuanum* splendidissimus:
 Primò quidem noto, hæc de re longam Disputationem (cujus post *Petrum Suavem* me-
 minit etiam *Sfortia Pallavicinus*) institutam fuisse inter Patres, & doctissimos in Concilio
 Viros, inter quos *Guilielmus Cassadorus*, Barcinonensis in Hispania Episcopus, & alii di-
 cebant, *relinquendam hæc in parte Patribus potestatem adversus filios, ipsis Naturali Jure &*
Autoritate Divinâ comprobata. Interrogo vos, Sapientissimi Lovanienses Magistri,
 censetisne, hoc Decreto doctrinam, vel (ut loquimini) Veritates, ex Christianâ & Divi-
 na Fide revelatas, prorsus adprobandas esse, utpotè manifestis Librorum Sacrorum tes-
 timoniis expressè comprobatas, vel antiquâ traditione à S. Apostolis acceptas, aut de-
 niq; ex Sententiis Librorum Divinorum, aut antiquâ traditione Ecclesiastica, consecra-
 tione necessaria traductas? Fateor quidem, ex Christianæ atque Divinæ Fidei doctrina
 concedendum, Summis Pontifices & Sanctissimos Episcopos in Conciliis generalibus
 ad mores Christianorum bene, honestè studiosèq; conformandos potuisse hanc Legem
 ipsis imponere, ut hi non possent, nisi Parocho proprio præsentè vel alio Sacerdote de
 ipsius Parochi vel Ordinarii licentia cum duobus vel tribus aliis testibus Matrimonium
 contrahere: tùm ut filifamilias, cum ad ætatem jure definitam pervenerint, possent abs-
 que Parentum suorum consensu, si nullo alio impedimento præpediuntur, inter se libe-
 rè cum prædicta Solemnitate Nuptias validè contrahere, quia hoc pertinet ad plenam
 & integram auctoritatem Ecclesiæ Catholicæ ac Pontifici Maximo, ejusdem Ecclesiæ
 summo Capiti à Domino nostro Jesu Christo traditam. *Hactenus palpum Romanis obru-*
sisse videri potuit Gallus; nunc libertatis Gallicanæ patrocinium suscepit, ne Panem in Gal-
 lia satis bonum iteratò cum Sociis amittat, ita porro scribens: Verùm quia hoc Statutum
 ad Mores tantum & honestiorem Matrimonii celebrationem spectat, quod tacito quo-
 dam modo significant Lovanienses, uti vim & obligationis robur non obtinent similes
 Leges, nisi fuerint usu receptæ, quin potius moribus utentium in contrarium abrogan-
 tur; sic neque hoc Decretum, nec Excommunicationis Censura, auctoritate ejusdem
 Decreti fundata, Christianos quosdam antiquo More viventes adstringit, præsertim
 cum Reges & Summi Principes auctoritate justâ, nullâ suâ culpâ, eos perseverare man-
 dant in antiqui Juris & Moris observatone. Et quia Anathema, quod est æternæ Mortis
 damnatio, non nisi pro crimine mortali debet imponi, & illi, qui non potuerit aliter cor-
 rigi, ut Patres definierunt in Concilio *Meldensi*; subditi autem Leges Regias publicè re-
 ceptas, vel Morem & Consuetudinem antiquo usu receptam sequentes non videntur
 de culpâ mortiferâ condemnandi, igitur non incurrunt in Excommunicationis Sen-
 tentiam vel alias penas Censuris Ecclesiasticis propositas. Prætermitto quam plurima
 summæ Curie Judicia, in quibus etiam hoc nostro tempore æquissimi & maxime Catho-
 licici (id est, addicti *Aula Romanensi*) Præfides, & Senatores sapientissimi ex Ordina-
 tionum & Edictorum Regalium Sententia declararunt frequenter, *Conjugia à filiis fami-*
liis sine Parentum consensu contracta, quod raptum saperent, irrita & nulla prorsus existere;
neq; hos quisquam vel suspectæ fidei crimine, neq; Censurâ Excommunicationis in eo Decreto
propositâ censurâ damnandos. Ne autem hæc sine antiquorum Ecclesiæ Doctorum, nomi-
 natim Augustini auctoritate videatur scripsisse *Gallus Anti-Gallus*, in citatâ jam probabili
 Defensione Legum Regiarum connubialium, quam Apendicis loco integræ Tracta-
 tioni Eum subjunxisse monui, ad laudatum in Vindiciis Anti-Bellarminianis Opus Au-
 gustini *Questionum ad Numeros* provocavit, sequenti verborum tenore: *Augustinus pro-*
bat ex Sancti Pauli Sententia, suo tempore apud Christianos necessarium fuisse consensum Paren-
tum pro Nuptiis filiorum validè celebrandis; sic enim ille monet Corinthios: *Si quis turpem*
se videri existimat super Virgine suâ, quod sit super adultâ, & ita oportet fieri, quod vult faciat;
non enim peccat, si nubat. Igitur qui Matrimonio jungit Virgine m suam, bene facit; & qui non
jungit, melius facit. Neque quisquam dicat, hanc Monitionem à Sancto Paulo tantum
 Ebrais secundum Morem suæ Gentis factam, apud quos puellæ de consensu Parentum
 in Matrimonio collocabantur, ut patet de Nuptiis Rebeccæ cum Isaaco, Liæ & Ra-
 chelis cum Jacobo, & multis aliis Exemplis; quia Divus Paulus hæc scripsit generaliter Co-
 rinthiis Christi fidelibus, apud quos erant plures tam de Gentilitate, quàm de gente E-
 braeorum oriundi, quibus Apostolus custodiendam Legem Romanam censuit, *quâ in*
Patris potestate situm fuit, filias in Matrimonio collocare, ut hæc potestas Naturali vel Gentium
Jure stabilita necessario quodam modo sit adjuncta Dignitati Imperatoris, Regum & summi cu-
juscung, Principis secularis. Ita ante Annos plus quam triginta *Rabardans* de Judice Cau-
 sarum

p. 235. & sequ.

farum Matrimonialium, in specie quoad consensum Parentum, de quo Caput antecessens contra Bellarminum egit ex Augustino.

Post hunc nuper demum diligentissimus Sorbonista *Launojus* in laudato ante Tractatu de Regia in Matrimonium potestate in genere hoc negotium prolixissimè est excutis, non modò contra Bellarminum & sequaces, nominatim verò *Basilium Pontium*, & qui Ejus rationes descripserunt, *Gasparem Hurtadum* & *Antoninum Dianam*, sed etiam contra *Henricum Canisium*, Juris Consultum Ingolstadtensem, de quo scribit, quod omne

p. 177. & sens Institutum, quod Augustini respicit auctoritatem, describens: Quod Augustinus
ieqq.

scilicet & probat Legem quandam Imperatoris Antonini, quæ vetat, ne maritus adulteram uxorem accuset, vel, ut ambo damnentur, si ambos pariter impudicos ipse convicerit conflictus: id non indicio est, Episcopos Imperatori Consiliarios esse aut Adseffores, sed rectè Episcopos hujusmodi Leges comprobare. Nec enim in viri fatemur posse Principem secularem in re spirituali & Ecclesiastica, ad coercendum ejus abusum & retinendam civilem Disciplinam juxta dispositionem Canonum adjicere penam. Launojus addit, Nunc inspiciendum est paulò diligentius, num Magister Ecclesiarum (Augustinus) Imperatorem Antoninum usurpatæ in Matrimonium Jurisdictionis accuset, & omnem ei circa Matrimonium, quia Sacramentum est, quia res sacra est, abjudicet potestatem. Augustini adserbo

lib. II.
cap. 8.

verba ex Opere de Conjugiis adulterinis: An Sexus nostri dignitas hanc sustinebit injuriam, ut cum aliis feminis præter Vxores nostras si quid admittimus, in penis luedis comparemur Mulieribus? Quasi non propterea magis debeant concupiscentias illicitas viriliter frenare, quia viri sunt, quasi non propterea magis debeant mulieribus suis ad Virtutis hujus Exemplum se præbere, quia viri sunt, quasi non propterea à libidine superari, quia viri sunt, quasi non propterea minus debeant carni seruire lascivienti, quia viri sunt? Et tamen indignantur, si viros audiant adulteros pendere similes feminis adulteris penas; cum tanto gravius eos puniri oportuerit, quanto magis pertinet ad eos Virtute vincere & Exemplum regere feminas. Christianis equidem loquor, qui fideliter audiunt, Caput mulieris viri, ubi se agnoscunt duces, illas autem comites esse debere. Et ideo cavendum est viro, illac ire cavendo, qui timet, ne Vxor sequatur imitando. Sed isti, quibus displicet, ut inter virum & uxorem par Pudicitie forma servetur, & potius eligunt, maximeg, in hac causa, Mundi legibus subditi esse, quàm Christi, quoniam Iura forensia non eisdem, quibus feminas, pudicitie nexibus videntur obstringere, legant, quid Imperator Antoninus, non utique Christianus, de hære constituerit, ubi Maritus Vxorem de adulterii crimine non sinitur accusare, cui moribus suis non præbuit exemplum Castitatis, ita ut ambo damnentur si ambos pariter impudicos convicerit conflictus. Nam suprascripti Imperatoris verba sunt, quæ leguntur apud Gregorium: Sanè, inquit, literæ meæ nullâ parte præjudicabunt causæ, neq, enim si penes te fuit culpa, ut Matrimonium solveretur, & secundum Legem Iuliam Eupasia Vxor tua nuberet, propter hoc meum rescriptum adulterii erit damnata, nisi constet esse commissum. Habebunt autem ante oculos hoc inquirere, an, cum tu pudicè viveres, illi quor, bonos Mores colendi auctor fuisti. Periniquum enim mihi videtur esse, ut pudicitiam vir exigat ab Vxore, quàm ipse non exhibet, quæ res potest & virum damnare, non ob compensationem mutui criminis rem inter utrumq, componere, vel causam facti tollere. Si hæc observanda sunt propter decus terrenæ civitatis, quanto castiores querit Patria cælestis & Societas Angelorum? Launojus hanc subiungit glossam, Augustinus hic non tergiverlatur, ut Eum tergiverlari vellet Canisius: Imperatoris quamlibet Ethnici legem non repudiat, sed honorificè laudat, & ad regendos Christianorum mores adsumit. Quod si verum est in iis, quæ contractum Matrimonii sequuntur: multò verius erit in iis, quæ & antecedunt eundem Matrimonium contractum, quales sunt Leges, quæ Matrimonium vel dirimunt, vel etiam quæ

Matrimonium in ratione contractus civilis constabiliunt. Hæc
ibidem Launojus, quæ huc quam maxime pertinentia
non omitrenda censui.

